

УДК 796.071.42:613-053.6

О. О. СВИРИДЕНКО

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтава

МОДЕЛЬ РОБОТИ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА З ВИХОВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ У ДЮСШ

Стаття присвячена актуальній проблемі сучасної педагогічної теорії і практики – вихованню здорового способу життя підлітків у ДЮСШ. Основним результатом проведеної роботи є розробка моделі роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ.

Ключові слова: тренер-викладач, здоровий спосіб життя, здоров'я, підлітки, дитячо-юнацька спортивна школа.

Постановка проблеми. Таємниця педагогічної майстерності полягає в пізнанні особливостей педагогічного процесу, у вмінні його побудувати й призвести до дії. Оволодіння педагогічною майстерністю посилює для кожного педагога, якщо він працює над собою, тобто основою його формування є педагогічний досвід.

Педагогічна майстерність тренера-викладача – синтез психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок та умінь, емоційно-вольових засобів, що взаємодіють з якостями особистості, дозволяють їй успішно вирішувати навчально-виховні завдання [1, с. 53; 5, с.8]. А одним з головних завдань у роботі тренера-викладача є виховання у своїх учнів звички вести здоровий спосіб життя як сукупності форм і методів повсякденної діяльності, заснованої на нормах, цінностях, сенсі діяльності, що змінює адаптивні можливості організму, впливає на виховання особистісних якостей учнів.

Аналіз досліджень і публікацій. Педагогічну майстерність тренера-викладача як комплекс знань, умінь та навичок, необхідних для продуктивного вирішення педагогічних завдань, педагогічний досвід досліджували вчені А. Деркач, А. Ісаєв, О. Комендант, А. Якимов та інші.

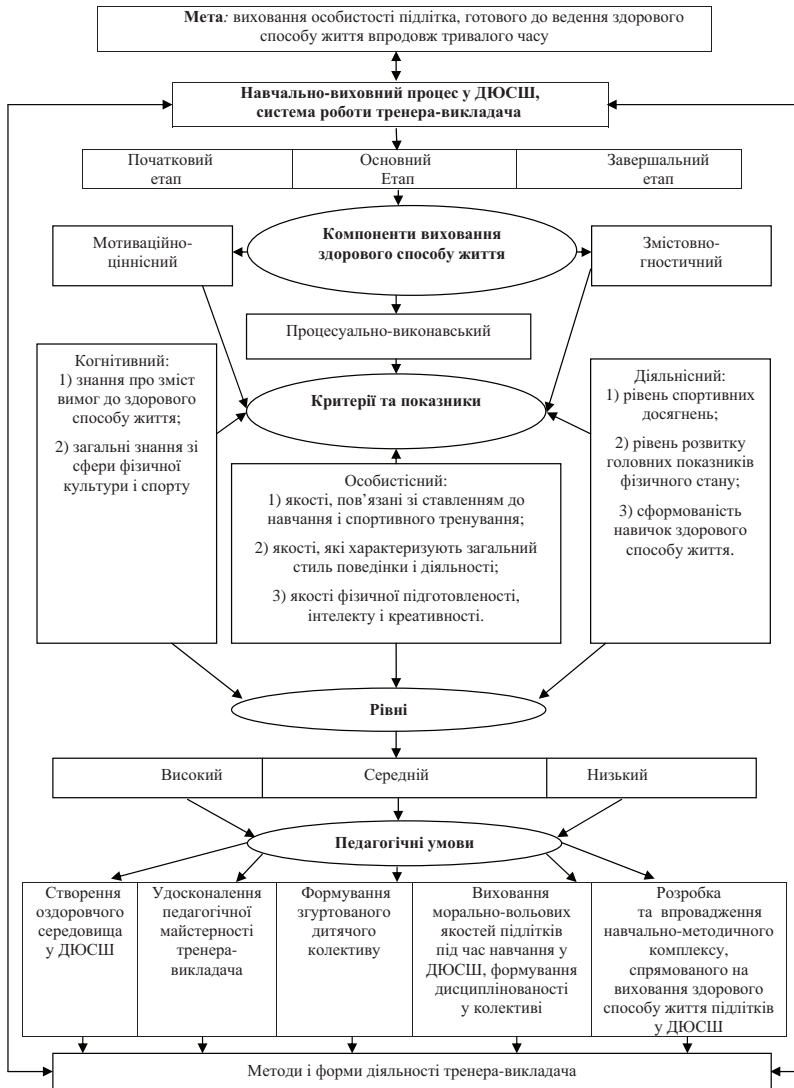
Формулювання цілей статті. Розробити модель роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у дитячо-юнацькій спортивній школі (ДЮСШ).

Виклад основного матеріалу. Удосконалення педагогічної майстерності тренера-викладача відбувалося на основі спеціально розробленої моделі роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ. Модель розглядається як об'єкт пізнання і як засіб педагогічної організації виховання здорового способу життя. Визначаючи умови та структуру виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ, ми використали такі методи педагогічного дослідження: теоретичний аналіз джерельної бази, педагогічне спостереження за навчально-виховним процесом у ДЮСШ, анкетування, опитування тренерів-викладачів та вчителів загальноосвітніх шкіл, батьків, дітей. На основі цих методів ми вивчили структурні компоненти моделі роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ: мотиваційно-ціннісний, змістовно-гностичний, процесуально-виконавський, які вимагають наукового обґрунтування (мал. 1).

Мотиваційно-ціннісний компонент виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ формує усвідомленість, цілеспрямованість, захопленість, орієнтує підлітків на оволодіння знаннями й уміннями до вищевказаної діяльності, виро-

бляє позитивну спрямованість до роботи з тренером-викладачем. Основою мотивів діяльності людини є її різноманітні потреби. Внаслідок усвідомлення й переживання потреб первинних і вторинних у людини виникає певне ставлення до дії, завдяки яким ці потреби задовольняються [2, с.217].

Змістовно-гностичний компонент виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ сприяє свідомому засвоєнню професійно-важливих знань, понять здорового способу життя, форм організації виховання методів виховання і навчання, які використовує наставник під час роботи з підлітками; формуванню здатності до саморозвитку, відповідальності; розвитку інтелектуальних, спортивних, організаторських здібностей. Змістовно-гностичний компонент спільно з мотиваційно-ціннісним сприяє реалізації процесуально-виконавського компонента виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ.



Мал. 1. Модель роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ

Процесуально-виконавський компонент виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ спрямований на практичну діяльність тренера-викладача з підлітками, вироблення функціональних умінь та навичок взаємодії наставника з вихованцями, необхідних для цілісного здійснення навчально-виховного процесу у ДЮСШ та виховання здорового способу життя; на усвідомленість вихованцями способів виконання дій, правильність, послідовність та самостійність, розуміння та словесне оформлення.

Враховуючи особливості виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ, ми умовно виділяємо такі етапи організації дослідження з точки зору групи тренерів-викладачів, які брали в ньому участь як виконавці й експерти: початковий, основний, завершальний.

На початковому етапі тренером-викладачем проводиться спортивний відбір та адаптація підлітків у спортивній школі, знайомство з традиціями та вимогами навчально-виховного процесу, формування позитивної мотивації підлітків, що сприяє інтересу, потребам, забезпечення розвитку готовності до набуття відповідних знань та умінь. Основний етап передбачає оволодіння під керівництвом тренера-викладача теоретичними, методичними знаннями та оперування ними. На завершальному етапі передбачається використання учнями під керівництвом тренера-викладача набутих знань і умінь на практиці, формування системи цінностей щодо збереження свого здоров'я та значущих мотивацій щодо власного життя.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури, спостережень за виховною роботою тренера-викладача, навчально-виховною діяльністю підлітків у процесі експертних оцінок були визначені основні критерії і показники, які відображають суттєві характеристики вихованості здорового способу життя й рівні, які диференціюються на високий, середній та низький залежно від прояву сукупності показників.

Зміст критеріїв розкривається у відповідних показниках. Розглянемо критерії вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ: когнітивний критерій вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ передбачає засвоєння підлітками знань про здоровий спосіб життя (показниками цього критерію є: знання про зміст вимог до здорового способу життя; загальні знання про фізичну культуру і спорт); діяльнісний критерій вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ у частині активної і продуктивної участі у спільному вихованні здорового способу життя є системою цілей, потреб, мотивів (показниками критерію є: рівень спортивних досягнень; рівень розвитку головних показників фізичного стану; сформованість навичок здорового способу життя); особистісний критерій вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ є індивідуалізованою системою вимог до розвинутого рівня якостей особистості, необхідних для реалізації здорового способу життя впродовж тривалого періоду (показниками критерію є: якості, пов'язані зі ставленням до навчання і спортивного тренування; якості, що характеризують загальний стиль поведінки і діяльності; якості фізичної підготовленості інтелекту і креативності).

З урахуванням схарактеризованих критеріїв та показників визначено рівні вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ: високий, середній, низький. Високий рівень характеризується стійким інтересом до засвоєння знань про здоровий спосіб життя, обізнаністю з сутністю процесу виховання здорового способу життя. Середній рівень передбачає ситуативність як в усвідомленні підлітками необхідності в здоровому способі життя, так і у виявленні інтересу до зазначеної діяльності. Низький рівень характеризується неусвідомленням необхідності здо-

рового способу життя, що веде до відсутності позитивної мотивації діяльності, неволодінням знаннями.

Тренер-викладач у своїй виховній роботі повинен враховувати критерії, показники та рівні вихованості здорового способу життя підлітків у ДЮСШ, а також ряд вимог, які сприяють створенню відповідних педагогічних умов (створення оздоровчого середовища в ДЮСШ, удосконалення педагогічної майстерності тренера-викладача, формування згуртованого дитячого колективу, виховання морально-вольових якостей підлітків під час навчання в ДЮСШ, формування дисциплінованості в колективі, розробку та впровадження навчально-методичного комплексу, спрямованого на виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ) для впровадження моделі роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, нами представлено стислий опис теоретичної моделі роботи тренера-викладача з виховання здорового способу життя підлітків у ДЮСШ. Створена модель буде ефективною при дотриманні раціональних педагогічних умов виховання здорового способу життя підлітків як сукупності організаційних і навчально-виховних положень, що забезпечують ефективну діяльність тренера-викладача під час виховання здорового способу життя підлітків у дитячо-юнацьких спортивних школах.

Список використаної літератури

1. Барчуков И. С. *Физическая культура : учеб. пособие для вузов* / И. С. Барчуков. – М. : ЮНИТИ, 2003. – 256 с.
2. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник* / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Деркач А. А. *Педагогическое мастерство тренера : монография* / А. А. Деркач, А. А. Исаев [предисл. М. В. Кузьминой, А. Ц. Пуни, А. В. Тарасова]. – М. : Физкультура и спорт, 1981. – 375 с.
4. Комендант А. Г. *Педагогическое мастерство преподавателя физической культуры и тренера* / А. Г. Комендант, С. А. Комендант // *Мир образования – образование в мире*. – 2004. – № 1. – С. 153–159.
5. Новикова Л. И. *Педагогика детского коллектива: Вопросы теории* / Л. И. Новикова. – М. : Педагогика, 1978. – Т. 1. – 142 с.
6. Реан А. А. *Социальная педагогическая психология* / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – СПб. : Питер, 2000. – 416 с.
7. Якимов А. М. *Основы тренерского мастерства: учеб. пособ. для вузов физической культуры* / А. М. Якимов. – М. : Терра-спорт, 2003. – 176 с.

Е.О. Свириденко

Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко, Полтава

МОДЕЛЬ РАБОТЫ ТРЕНЕРА-ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ПО ВОСПИТАНИЮ ЗДОРОВОГО СПОСОБА ЖИЗНИ В ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ СПОРТИВНОЙ ШКОЛЕ

Статья посвящена актуальной проблеме современной педагогической теории и практики – воспитанию здорового образа жизни подростков в ДЮСШ. Основным результатом проведенной работы является разработка модели работы тренера-преподавателя по воспитанию здорового образа жизни подростков в ДЮСШ.

Ключевые слова: тренер-преподаватель, здоровый образ жизни, здоровье, подростки, детско-юношеская спортивная школа.

O.O. Svyrydenko

Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko, Poltava

THE MODEL OF TEACHER-TRAINER'S WORK ON UP-BRINGING HEALTHY WAY OF LIFE IN CHILDREN-YOUTH SPORTING SCHOOLS

The article is devoted to the vital problem of the modern pedagogical theory and practice – up-bringing of teenagers' healthy way of life. The result of the executed work is the development of the model of teacher-trainer's work on teenagers' healthy way of life up-bringing in CYSS.

Key words: trainer-teacher, healthy way of life, health, teenagers, children-youth sporting school.